

gunt in alienam Diœcesim etiam sine animo contrahendi domicilii aut quasi-domicilii, a quolibet Confessario ibidem approbato absolvi possunt a peccatis, nisi adsit fraus vel censura.

4. Ratione *erroris communis cum titulo colorato*; quia tunc jurisdictionem supplet Ecclesia ob bonum commune.

5. Ratione *articuli mortis*, ne scilicet aliquis pereat hac ipsa occasione: et quod in bonum fidelium inductum est, cedat in eorum perniciem. Imo id valet (in sententia veriori et communissima) etiam quando agitur de solo mortis periculo: quamvis enim physice loquendo non sit eadem res articulus et periculum mortis¹; attamen quoad præsentem casum nulla in jure occurrit distinctio, dicente Rituali R.: *Si periculum mortis immineat, approbatusque desit Confessarius, quilibet Sacerdos potest a quibuscumque censuris et peccatis absolvere.*

103. Quid (dices) si tunc adsit vel adesse possit, si vocetur, Confessarius approbatus?

Docent plures sacerdotem simplicem, id est non adprobatum ad confessiones, posse valide absolvere moribundum, etiam præsentem confessario adprobato; ait enim Tridentinum: *Pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis; atque ideo omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusvis peccatis et censuris absolvere possunt*².

¹ « *Articulus mortis* (ait Stapf, § 588) ille [dicitur quo mors certo, vel saltem probabilis proxime secutura prævidetur. *Grave periculum* adesse censetur, dum prudens timor, seu solidum dubium mortis proxime secuturæ occurrit, eo quod in ejusmodi casibus frequenter accidat, e. g., in gravi morbo, difficili partu, in prælio, in longa navigatione, in operatione chirurgica ardua (idem dic de illo qui est in probabili periculo incidendi in amentiam; et de captivis apud infideles cum exigua spe libertatis, si credantur nullos alios sacerdotes habituros). Generatim animarum pastor in determinando gradu periculi non sit anxius: sufficit justus timor, ne morbus iste progrediatur in mortem: moneat etiam populum, ut in casu infirmitatis SS. Sacramenta mature petant, ne morbo ingravescente, ægroti, ut fieri solet, minus dispositi inveniantur. » Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 561.

² Sess. XIV, c. VII. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 562.

Attamen communissime negant tunc simplicem Sacerdotem absolvere posse; nam cessat tota ratio, ob quam ipsa facultas data est. Ab hac sententia per se loquendo nos judicamus non recedendum maxime ob auctoritatem Ritualis R. inquitentis: *Si periculum mortis immineat approbatusque desit Confessarius, quilibet Sacerdos potest... absolvere.* Ex his verbis fluit conclusio: *Ergo quilibet Sacerdos non potest absolvere, si adsit Confessarius approbatus.* Tridentinum autem, ut patet ex contextu, non loquitur de simplici sacerdote, qui nullimode ad confessiones audiendas probatus est; sed de sacerdote qui et confessor est, sed non habet facultatem quoad peccata reservata; cui quidem in articulo mortis datur, ut ab illis quoque absolvat moribundum, etiam præsentem confessario adprobato pro ipsis reservatis; cum tunc omnis reservatio cesset omnino ex antiqua consuetudine et canonico jure¹.

Diximus *per se loquendo*; nam simplex Sacerdos potest et valide et licite absolvere tempore mortis, etiam præsentem Confessario approbato: 1. si approbatus nollet, vel non posset facultate sua uti, vel non esset approbatus in illa Diœcesi: tunc idem est ac si non adesset; 2. si approbatus sit excommunicatus vel suspensus vitandus: tunc certo præferendus est simplex Sacerdos; quia approbatum eo in casu prohibet Ecclesia; 3. si approbatus sit complex in peccato turpi cum pœnitente ex Benedicto XIV²; 4. si moribundus ita horreat manifestare sua crimina Confessario illi, ut sit in periculo confitendi sacrilege, v. g., si sit inimicus, consanguineus, aut objectum peccati: tunc profecto videtur adhuc vigere illud: *Ne hac occasione aliquis pereat*, uti docent Collet, Croix, Mazzotta ex D. Thoma; 5. si approbatus superveniat, Confessione incepta apud non approbatum; quia iudicium semel inchoatum compleri debet³.

¹ Can. *Presbyteri*, caus. 26, q. 6, c. *Inter cunctas*, § *Incendiarii de privileg.* et alibi.

² V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 562. — P. Pavone, *Spicilegio*, etc., nn. 500 et seqq.

³ C. *Gratum*; c. *Relat.* Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 562.

Item probabiliter dicunt, quod si Confessio facta Sacerdoti simplici sit invalida, bene potest infirmus huic Sacerdoti iterum confiteri, etiam superveniente approbato; nam ille habuit revera jurisdictionem ad priorem illam Confessionem, quæ non censetur finita. Item potest hodie simplex Confessarius iterum excipere Confessionem infirmi, qui heri ob morbi gravitatem non potuit integre confiteri, etsi hodie jam expiraverit ejus facultas audiendi Confessiones: causa enim incepta et non finita, durat delegati potestas donec terminetur. Aliter est, ut communiter dicunt, si talis Confessarius hodie, jam expirata facultate, velit audire confessionem alicujus, qui heri penes ipsum confessus est, et absolutus, sed inculpabiliter omiserit aliquod mortale; nam illa esset nova confessio, et actus novi judicii; neque hesternæ confessio potest dici suspensa et incompleta.

104. *Quid (dices) de Sacerdote intruso, hæretico, schismatico, excommunicato aut suspensio?* Certum est, quod intrusus, hæreticus, schismaticus; item nominatim et publice excommunicatus, aut suspensus (si suspensio sit totalis; vel a jurisdictione; vel ab officio, cum hæc respiciat usum tum Ordinis tum jurisdictionis) invalide absolvit extra necessitatis casum; cum ipso jure jurisdictione privetur¹. At si agatur de necessitate, nempe de moribundo absolvendo (alio sacerdote deficiente), non obstante contraria quorundam sententia, dicimus ipsum quoque (si verus sacerdos) licet vitandum, in hoc casu absolvere posse valide et licite; semper enim urget ratio ne quis pereat. Refert cardinalis Albitius hanc quæstionem fuisse propositam Innocentio XI, atque ab eo definitam, ut non amplius dubitari possit, quin pœnitens in articulo mortis licite et valide absolvi queat a sacerdote in-

¹ Si parochus sit ab officio personaliter et nominatim suspensus, non tamen nominatim et publice ut talis fidelibus denuntiatus ac publicatus per decreti affixionem solitis locis factam (vel Romæ vel in Parochia delinquentis, prout vel a romana congregatione vel a diocesano episcopo suspensio lata est), ex Toletio, Sayro, Henriquez, Monacelli et Giraldi, valide et licite possunt parochiani ab eo petere sacramenta, et ipse absque incursu in irregularitatem ea tunc conferre, etiam citra necessitatem.

truso, hæretico, schismatico et excommunicato, deficiente altero Sacerdote: quod etiam declaravit Pius VI 4 apr. 1794. Et vero ita aperte tradit Rituale romanum dicens, quod tunc absolvere potest *quilibet Sacerdos*.

Art. II. — De Reservatione et proprii complicitis absolutione.

105. Q. 1. Quid est Casuum reservatio?

R. Reservatio nihil aliud est, quam *limitatio jurisdictionis alicui concessæ pro excipiendis fidelium confessionibus*. Casus porro reservati dicuntur quædam crimina atrociora, quorum absolutionem concedere nequit Sacerdos, qui communi dumtaxat jurisdictione et approbatione præditus est; neque ipse Pœnitentiarius cathedralis Ecclesiæ, quamvis in tota Diœcesi ceteroquin valeat vi potestatis suæ Confessiones excipere, ut declaravit S. C. Congregatio 6 julii 1647.

Hæc lex adeo gravis est, ut Sacerdos qui scienter absolvit a reservatis in Bulla *Cœnæ*, excommunicationem ipso facto incurrat, sed nemini reservatam, uti constat ex ipsa Bulla. Si quis vero prætextu privilegiorum (etiam Regularis) præsumit absolvere a dictis casibus Bullæ *Cœnæ*, et ab aliis sex casibus extra Romam et intra Italiam Papæ reservatis, vel a casibus reservatis Episcopo, præter nullitatem absolutionis et culpam gravissimam, illico incidit in excommunicationem Papæ reservatam ex decreto Clementis VIII 1602, et Pauli V 1617. — Sex hi casus a quibus nequeunt vel ipsi Regulares, vi ullius privilegii, absolvere intra Italiam et extra urbem (Romam), sunt: 1. *immunitatis Ecclesiasticæ violatio quoad confugientes ad Ecclesiam*; 2. *violatio clausuræ Monialium ad finem libidinosum*; 3. *injectio manus violentæ in Clericum*; 4. *provocatio ad pugnam in duello*; 5. *simonia realis scienter contracta*; 6. *confidentia beneficalis*.

¹ Apud Bouvier. — V. Liguori, *Homo Apost.*, tract. XVI, n. 92; *Op. Mor.*, l. VI, n. 560.

Dividitur reservatio in *Papalem*, *Episcopalem* et *Regularem*; prout casus reservantur Papæ vel Episcopo, vel Superioribus regularibus. Iterum reservationi vel excommunicatio adnectitur, vel non: si 1, casus dicitur reservatus *ratione censuræ*; si 2, *ratione sui tantummodo*¹.

106. Q. 2. *Quot sunt casus Papales?*

R. Casus Pontifici reservati ratione sui duo sunt: — 1. est in eum, qui Sacerdotem innocentem falso insimulat de crimine sollicitationis apud iudices Ecclesiasticos, sive per se impie calumniando, sive sceleste procurando, ut ab aliis id fiat: ex Bulla *Sacramentum* Benedicti XIV; — 2. est in illum, qui dona accipit a Regularibus utriusque sexus (exceptis rebus medicinalibus, aut devotionis: item quæ sunt in remunerationem ob præstita servitia, si tamen cum debita licentia tribuantur; remunerare enim pertinet ad virtutem). Porro statim ac donum pertingit ad materiam gravem ideoque ad mortale peccatum, casus est reservatus, a quo tantum Confessarius potest absolvere (nondum realiter facta restitutione), quando pœnitens nullimode valet eam de præsentis adimplere, promittit tamen ex corde eandem quamprimum poterit, peragere.

Quod si possit restituere? tunc a nemine neque a majori Pœnitentiario potest absolvi nisi prius totum restituerit, si dona valeant pluris decem scutorum romanorum. Quod si valeant minoris, tunc auctoritate obtenta a Pœnitentiario majori pœnitens potest absolvi, si saltem partem restituat ad arbitrium S. Pœnitentiariæ. Ita Bulla *Religiøsæ* Clementis VIII; *Nuper Urbani VIII*; *Pastor bonus* Benedicti XIV².

107. Casus lætæ sententiæ ac Papæ reservati ratione censuræ præter eos, quos jam supra adnotavimus, plurimi sunt. En præcipuos: nempe censuram reservatam incurrunt: — 1. absoluti in articulo mortis a censura Papæ reservata, se postea Papæ non præsentantes (cap. *Eos qui, de sent. exc.* in 6); — 2. apostolicæ Sedis Legatos vel Nuntios,

¹ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 578. — Pavone, *La luce, ecc.*, diss. XI. — Ferraris, v^o *Reservatio* casuum.

² V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 580.

item Archiepiscopos vel Episcopos offendentes (Bulla *Cænæ*); — 5. appellantes a Papa ad futurum Concilium, eorumque fautores. Appellantes vel aliter recurrentes ad laicam Potestatem a Decretis Iudicis ecclesiastici (Bulla *Cænæ*); — 4. personis ecclesiasticis vel ecclesiasticis bonis onera, tributa, taxam, suprataxam imponentes, exigentes, vel recipientes (Bulla *Cænæ*; excipe si quæ sint Concordata, vel legitimus usus); — 5. bona Ecclesiastica usurpantes, vel usurpata recipientes, vel usurpatoribus efficaciter consentientes aut cooperantes: item bona Ecclesiæ vel loci pii alienantes, vel alienari consulentes: vel effringentes et spoliantes Ecclesias; item Montium Pietatis bona usurpantes (Tridentinum); vel eos Montes concionando impugnantes (Leo X); — 6. Causas spirituales vel spiritualibus adnexas a Iudicibus ecclesiasticis advocantes vel impediens eorumque fautores (Bulla *Cænæ*, et *Pastoralis regiminis* Benedicti XIV, 30 mart. 1742); — 7. iudices qui, quovis colorato prætextu, efficaciter trahunt, vel trahere faciunt ecclesiasticos ad suum laicale tribunal (Bulla *Cænæ*). Item iudices, officiales, laici ac ecclesiastici trahentes personas ecclesiasticas ad forum laicale etiam in rebus civilibus, ex Martino V Bulla *Ad reprimendas* 1 febr. 1428; et si sit Capitulum vel alius conventus ecclesiasticus, suspensionis et interdicti pœnam incurrit ipso facto (sed excipe semper, nisi id permissum sit ex Concordatis vel ex legitima consuetudine); — 8. domini temporales censuras violari facientes (Clementin. *Gravis, de sent. excomm.*); — 9. duellantes eorumque fautores (Bulla Gregorii XIII, *Ad tollendum*: et Clementis VIII, *Illius vices*; et Benedicti XIV, Bulla *Detestabilem*); — 10. examinatores, qui aliquid recipiunt pro examine ad Parochiam (Trident. sess. xxiv, cap. xviii, de R.); — 11. Scripturam sacram prædicantes, vel explanantes contra sensum ab Ecclesia approbatum (Bulla Leonis X, *Supernæ Majestatis*); — 12. Societatis Jesu Institutum impugnantes vel mutari procurantes (Bulla Gregorii XIII, *Ascendente*)¹.

108. Q. 5. *Quot sunt casus Episcopis reservati?*

R. Casus Episcopis reservati ratione sui vel censuræ, alii sunt ipsi reservati jure Communi; alii in Synodo Diocesana;

¹ Plures alios casus vid. *De censuris in particulari*. Item a Pio V, Bulla *Admonet*, 29 martii 1569 (confirmata ab Urbano VIII, anno 1623), est excommunicatio lata ac reservata in eos qui per se vel per alios ex animo R. Pontifici insinuant ac suadent magis utile esse et expediens R. Ecclesiæ et Sedi, si aliquæ civitates, terræ, oppida, etc., ejus Sedis in feudum, gubernium, vicariatum, etc., in perpetuum vel ad tempus cederentur, etc. Quæ item Bulla, anno 1862, confirmata fuit a Pio IX (V. *Armonia*, anno 1862, n. 214).

alii extra Synodum. Casus jure Communi ob censuram episcopis reservati sex numerantur hisce versiculis :

*Clerum percutiens, animati fetus abortus,
Participans crimini criminoso, excommunicatus
Occultus, quisquis Papam non possit adire.*

Nempe incidunt in Episcopalem reservationem : — 1. percussores Clericorum, si agatur de levi percussione, quando ea est publica; imo etiamsi agatur de mediocri et enormi, quando percussio est occulta; 2. Procurantes abortum, ipso effectu secuto; nam si abortus de facto non sequatur, nulla est censura, ideoque nulla reservatio; — 3. participantes in crimine criminoso, id est in delicto, ob quod quis fuit censuratus; — 4. excommunicati ab episcopo per sententiam particularem seu personalem; qui enim specialius ligat, ipse vel ejus specialis delegatus solvat necesse est ex juris determinatione¹; — 5. incidentes in casus papales, si tamen occulti sint, neque deducti ad forum contentiosum, ex Tridentini concessione². Sed magna quæstio est, an hæc facultas respiciat etiam casus post Tridentinum a SS. Pontificibus reservatos, si quando occulti sint: plures cum Bea, Delbene, Mazzotta, Sanchez et Suarez, affirmant; nam Tridentinum indefinite et sine ulla temporis limitatione hoc privilegium tribuit episcopis: per clausulam autem generalem non derogatur speciali privilegio a concilio Tridentino maxime (quod omnium celeberrimum est, præ omnium manibus ac decre-

¹ Constit. Leonis X *Dum intra*; Clementis VIII *Quæcumque*; ex Clementis X *Suprema*.

² Ex cap. *Liceat*, sess. xxiv, c. vi. Ex quo ab hæresi occulta poterat episcopus absolvere per se tantum; ab aliis censuris vero etiam per delegatum. Non ideo tamen possunt episcopi a casibus occultis reservatis ab aliis episcopis sine vel cum censura, absolvere, quia habent facultatem a papalibus absolvendi; patet ex declaratione *Pias* 21 augusti 1752 Benedicti XIV. — V. Liguori, *Opera Moralia*, l. VI, n. 594, quær. 8. Etsi autem crimen sit in uno loco publicum, potest adhuc absolvi ab episcopo loci, ubi occultum est ut probabiliter affirmant Sanchez, Continuator Tournely, Piassecius et Barbosa, modo locus ubi crimen est notum ita distet, ut non sit timor ne publicetur ubi est occultum. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VII, n. 78; l. VI, n. 595.

torium) expressis verbis concessum. Neque sane est coarctandum privilegium quod conceptis verbis non coarctatur. Alii vero cum Fagnano, Florono, Garcia, etc., id negant; nam nova Bulla, novum jus inducit; nos primam sententiam defendimus, si nova post Tridentinum Bulla nullam contineat derogatoriam clausulam anteaactæ facultatis; secundam vero amplectimur opinionem, si Pontificia Constitutio vel expresse vel æquivalenter privilegiis deroget; hoc si quidem posse Pontifices nemo inficiabitur. Et ideo in veriori et tenenda sententia hodie episcopus nequit amplius absolvere ab hæresi et aliis casibus, etsi occultis, Bullæ *Cænæ* ubi viget, propter ejus clausulam *non obstantibus decretis cujusvis Concilii*¹; item neque monialem frangentem clausuram ab excommunicatione occulta reservata Pontifici ob Bullam *Decorii* Pii V, quia in ea habetur, illam ab alio non posse absolvi, *nisi in mortis articulo*². Neque obstat quod per clausulam generalem non revocetur facultas maxime per Concilium œcumenicum specialiter concessa; nam id locum habent (uti commune est cum De Luca et Fagnano) quando derogatio fit per rescripta, non vero per Constitutiones Pontificias quæ universales sunt atque firmissimæ; et ipsum Tridentinum derogavit pluribus decretis Conciliorum generalium sine illorum mentione³.

6. Incidentes in casus papales sive occultos sive publicos, etiam in hæresim, sed quoad eos tantum qui impediuntur Romam adire, uti commune est et universaliter receptum a canonistis ac theologis: imo qui perpetuo impediuntur, ne-

¹ Ex Benedicto XIV, *De Syn.*, l. IX, c. iv; ex Sacræ Congregationis Concilii decretis; et propositione 3 damnata ab Alexandro VII. — V. Liguori, *Opera Moralia*, l. VII, nn. 82, 84, 76. Ex quibus concluditur, quod hodie solummodo episcopus ut delegatus apostolicus hæreticum notorium absolvere poterit pro foro externo; sed postquam ab episcopo est sublata excommunicatio, a quolibet confessario hæresis peccatum absolvi poterit. Attamen etsi nequeat episcopus ex Bulla *Cænæ* absolvere ab hæresi occulta, potest tamen dispensare ab irregularitate ob hæresim occultam contracta.

² Hinc inspiciendæ Bullæ, si derogantem clausulam includant, ut ordinare evenire solet. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 594.

³ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VII, n. 85.

que tenentur Romam petere per epistolam vel procuratorem, prout tenent probabilius ac communiter Alasia, Azorius, Cardenas, Milant, Roncaglia, Salmanticenses, Sanchez, Sporer, Tamburini, Viva et alii plurimi contra Bonacinam et Lugo¹.

Hæc omnia de jure communi, et quidem ratione censuræ Episcopo reservantur, qui proinde vel per se vel etiam per alios, omnes suos subditos ab illis potest absolvere². Imo etiam non subditos, si agatur de papalibus occultis (quæ non possunt auferri nisi in Confessione, prout refert Fagnanus declaratum fuisse a Gregorio XIII); nam tunc peregrini ratione Confessionis constituuntur subditi³.

109. De jure vero Diocesano, in Synodo postrema Novariensi (habita diebus 11, 12 et 15 julii anno 1827 ab Episcopo præclarissimo Cardinali Josepho Morozzo felicissimæ et sanctæ recordationis) hæc reservantur ratione sui. Quæ quidem memoriæ juvanda causa hisce versibus exprimi possunt:

*Blasphemans; Sacra contemnerans; homicida; parentes
Cædens; infantem perimens retinensve cubili;
Horrendum sodomæ scelus; congressio bruti;
Concubitus simul; incestus; violatio fictis
Promissis inuptæ, per vim extorta metumve;
Consensusque virorum consensusque parentum;
Sollicitans; falsum jurans; sacrique retentor.*

1. *Blasphemia in Deum, vel Deiparam Virginem aut Sanctos, quæ a duobus vel a pluribus audita fuerit. Et blasphemia hæreticalis, nemine etiam audiente prolata.* Reservatæ blasphemiae reus est qui jurat per falsos Deos. Illæ autem voces auditu nequissimæ: *Corpus vel anima Dei, Christe Domine, Sacramentum, Sanguis Christi, tu es Diva vel anima mea, aut idolam meam, per vitam Dei ita est, hoc tam verum est quam ipsum Evangelium*, non reservantur. Item neque factum execrandum Dei, B. V., et Sanctorum effigiem vel simulacrum pedibus proterentis, aut manibus discindentis, utpote blasphemiae proprie dictæ rationis expers. Incurritur vero

¹ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VII, n. 89; l. VI, n. 563; et tom. I, ubi notantur conditiones.

² Quod dictum est de episcopis, idem valet de Vicario capitulari et ceteris episcopalem expeditam jurisdictionem habentibus. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 595, etc.

³ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 595; l. VII, nn. 79. 90.

reservatio, licet a pueris audita sit blasphemia, si tamen sint doli capaces. *Synodus.*

2. *Quæcumque superstitiones cum abusu rerum sacrarum, aut cum expressa dæmonis invocatione.* Nomine *Sacrarum rerum* veniunt quæcumque benedictione vel consecratione ecclesiastica indigent, vel sacra sunt, ut species consecratæ, sancta Olea, verba Scripturæ, templa, aqua lustralis, signum crucis, cæmeteria, vestes sacræ, sacræ imagines, etc. Ita *Synodus.*

3. *Homicidium voluntarium, quod quis directe sive per se, sive per alium perpetraverit. Abortus quoque factus sive animati sive etiam inanimati, licet irritò effectu tentatus.* Incurritur reservatio, licet quis metu fuerit ad occisionem inductus vel vehementi iræ motu, si adhuc sit usus rationis sufficiens ad mortale. Item incurritur, etsi adsit error facti, v. g., si quis occidat Caium putans occidere Titium. Ex pluribus qui aliquem saucierint, si ignoretur auctor vulneris lethalis, omnes reservationem incurrunt. Si quis autem lethaliter sauciato novum et atrocius vulnus intulerit unde citius intereat, non prior sed posterior incurrit reservationem. Mandans vero occisionem, si sufficienter se retractavit, liberatur a reservatione. — Qui animo abortum curandi, etsi insufficientem causam invexerit, propinaverit, hauserit, paraverit, consuluerit aut applicuerit, reservatione innodatur. Non eam incurrit mater, si saltando, adsportando, etc., causam abortus præbeat, modo illum directe non intenderit. Confessarius deputatus ad absolvendum ab hoc casu, est etiam ab Episcopo deputatus ad absolvendum ab excommunicatione lata a Gregorio XIV in reos abortus fœtus animati. *Synodus.*

4. *Injuriosa legitimorum parentum, patris nempe vel matris percussio:* unde qui vitricum vel novercam suam percuteret, non incurreret reservationem. Hæc autem reservatio obtinet, etsi patris vel matris percussio ex odio vel ira procedat, quamvis in se levis sit; nam æstimatur gravis ex personæ qualitate. Item reservatur percussio facta a filiis, licet injuste verberatis. Item impulsio vel repulsio, qua pater et mater parieti alliderentur, vel in terram dejicerentur. Non tamen reservatur brachium in parentes minaciter extendere, vel in illos expuere, aut aqua ipsos aspergere. *Synodus.*

5. *Suffocatio, imò et retentio infantis in lecto, anno expleto minoris, ommissa cautione cunarum vel alterius firmi repaguli.* Casum incurrit non solum mater aut nutrix, sed et maritus, si ejus quoque consilio illa retentio facta sit: imò solummodo maritus, si uxor vi vel metu ad id a marito inducta fuerit. Hæc pœna incurritur sive noctu sive interdiu, sive in cubili, sive alio quovis in loco sopori carpando apto parvulus, qui annum integrum nondum exegerit, absque

opportuno repagulo secum collocetur. Non erit vero reservatio, si mater aut nutrix sedendo in lecto eundem susceperit, ut lactet vel soletur, in cunas deinde statim reclinandam, atque interim somno correpta ipsum oppresserit. Item *Synodus*.

6. *Horrenda sodomiae perfectae tam activae, quam passivae: bestialitatis et concubinitus scelera*⁴. Ad concubinitum quod spectat, non refert, si concubinari sint soluti vel matrimonio ligati; sed satis est si constituentur simul (perinde ac si conjuges essent) libidinose vivere, et sic vivant per annum quadam actuum frequentia delinquentes, etsi una simul non cohabitent. — Quoad bestialitatem autem non refert, si commercium cum bruto extra vas naturale compleatur. — Tandem sodomia debet esse perfecta et completa ad reservationem. *Synodus*.

7. *Incestus inter consanguineos sive in primo sive etiam in secundo gradu (lineae tam rectae, quam transversalis). Inter affines in primo gradu; et inter cognatos spirituales*. Error facti, quo incestuosus vel putat talem non esse sibi propinquam, cum sit; vel putat esse propinquam, cum non sit, liberat a reservatione. Flagitium hoc a matrimonio junctis patratum cum consanguineis alterius conjugis, privat etiam jure petendi debitum conjugale. Porro quoties alicui generatim jurisdictio datur absolventi ab incestu, non includitur facultas in pristinum jus restituendi incestuosos conjuges; sed haec facultas singulis vicibus est ex postulanda. Item *Synodus*.

8. *Copula carnalis cum inupta vi, metu aut ficta promissione dotis, vel matrimonii extorta*. Item *inter sponso ante matrimonium* (pro inupta intelligenda videtur etiam vidua honesta). Sufficit ad reservationem gravis timor incussus alicujus gravis mali aut damni mulieri vel ejus parentibus inferendi. Ficta autem promissio dotis vel matrimonii, sive agatur de proprio sive de alieno matrimonio, semper reservatur, si ideo copula extorta sit. Sed dissolutis sponsalibus legitime, aut invalide initis, vel carnali facinore minime completo, non est reservationi locus. *Synodus*.

9. *Consensus dictis vel factis libere omnino praestitus a marito vel parentibus, patre videlicet aut matre; vel ab avo, avia; tutore et curatore, ut uxor, vel filia, vel puella respective alteri sui co-*

⁴ Hic observat Fulco in suis *Instit. Theol.*: « Ut habeatur concubinitus jure Canonico requiritur: — 1. ut sive domo viri, sive alibi retineatur mulier, vir habeat ad eam facilem accessum; — 2. ut habeatur pluralitas copularum, seu habeantur quatuor saltem copulae; — 3. ut habeatur animus perseverandi in tali congressu; — 4. ut mulier non habeat cum alio viro non suo commercium carnale. »

piam faciat. Ut sit reservatio, copula interesse debet. Nec refert si filia sit naturalis, vidua, aut mulier divortio separata. Qui non impedit carnalem lapsum, vel dat consensum absque omnimoda libertate, non incurrit reservationem. Item neque vir qui alimenta uxori negando causa esset illius prostitutionis, eam incurrit, nisi directe et expresse hoc medio uxorem suam adducere intenderet ad hoc flagitium. *Synodus*.

10. *Execrandum Confessarii poenitentem ad turpia sollicitantis crimen in actu, vel praetextu vel occasione Confessionis*. Item *quicumque obsceni actus inter Confessarium, et filiam spiritualem seu Confessionis*⁴. Adhuc est reservationi obnoxius Confessarius sollicitans, licet poenitens ad turpia extimulatus non consentiat. Item est, si poenitens prior sit qui Confessionis praetextu ad turpia provocet Confessarium, qui tamen consenserit. Item est, si Confessarius occasione Confessionis cum poenitente inhonestos sermones habeat, etsi agat longo tempore post auditam Confessionem. — *Obsceni actus* sunt qui objective mortalem praeseferunt turpitudinem contra sextum, etsi per jocum fiant: qui reservati sunt tam pro Confessario, quam pro poenitente. Si tamen poenitens suo Confessario relicto, alteri Confessario jam ab anno confiteatur tunc si cum illo primo inhoneste peccet, non incurrit in reservationem, quia tunc non amplius habetur ut ejus filia spiritualis; sed excipe nisi hoc fine, nempe ad reservationem eludendam, abstinuerit per annum a Confessione illa. Amplexus et oscula, quae ex veneris impulsu procedunt, reservantur; non tamen reservantur amatoriae colloquutiones, actusque alii de se minime obsceni, etsi eos ignota libidinis affectio forsitan comitetur. *Synodus*.

11. *Jurata falsi in judicio depositio, aut veri reticentia facta ab accusatore vel teste*. Item *inductio falsi testis jurati in judicium*. Qui non leviter dubitant de rei veritate, et eam juramento ut indubiam affirmant; aut qui jurant tanquam testes de visu, cum sint tantum de auditu; aut qui utuntur aequivocationibus, amphibologiis,

⁴ Ex ipsa rei natura unusquisque est poenitens illius, penes quem confitetur, etsi ei primum et semel confiteatur. Sed juxta communem intelligendi morem, ut quis habeatur uti filius (vel filia spiritualis) seu confessionis, insuper requiritur, ut ter quaterve eidem Confessario confessus sit; vel si semel tantum ei sit confessus, ab eodem tamen in posterum audiendus fuerit acceptatus, tanquam confessionis filius vel filia (dicitur nempe confessionis filius, si masculus; filia si femina). Ita Rullus in celebri suo *Commentario manuscripto in casus reseratos* (quod extat in Biblioth. *Seminarii Novariensis*): ex hoc patet, quod prima pars nostri casus magis extenditur, quam secunda.

vel restrictione mentali, reservationem incurrunt. Non eam tamen incurrit si falso juramento deponens vel reticens sit reus ipse et de facto proprio agatur. Item neque ille, qui verum jurat, quod ex errore credebat vel dubitabat esse falsum, licet sit perjurus ob conscientiam reluctantiam. *Synodus.*

12. *Relentio et occupatio scripturarum, bonorum immobilium, aliorumque jurium ad Ecclesias et loca pia spectantium*¹. Item *piorum legatorum solutio diutius anno protrahata*. Item *Notariorum negligentia a notitia obitus defuncti legata ipsa, aliasque pias testatorum dispositiones intra sex menses ecclesiastico superiori non denuntiantium*.

Nomine *scripturarum* veniunt etiam scripturae privatae, licet in foro interno tantum obligent. — Nomine *Ecclesiarum* veniunt non tantum sacrae aedes; sed et Beneficia et Capellaniae ecclesiasticae auctoritate in iis erectae. — Nomine *piorum locorum* veniunt quaecumque domus quavis auctoritate exstructae et ad Dei cultum destinatae, vel ad ejus ministros educandos aut sustentandos, vel ad excipiendos alendosque pauperes. Scripturae censebuntur retentae, cum habentur etiam sine animo eas retinendi; sed delentur vel celantur, vel immutantur ex magna parte. Facta scripturarum restitutione relictisque damnis, cessat reservatio. — Tandem *piorum legatorum* nomine veniunt omnia, quae ad pias causas fuerunt relicta (etsi nondum acceptata ab Ecclesia), v. g., Missae, Officia sacra, sacrae preces, eleemosynae aut Ecclesiae, aut pauperibus, aut puellis dotandis, aut captivis distribuendae, etc. Reservationem incurrunt qui studiose non agnoscunt haereditatem sibi delatam, ne piae testatoris voluntati satisfacere adigantur, vel ideo malitiose haereditatis possessionem differunt: vel post possessionem culpabiliter se impotentes reddunt ad solvendum. Hi tamen licet honesta parcimonia curare teneantur solutionem, si tamen, absolute rite obtenta, propositum violaverint, reservatio

¹ An autem qui fundum Ecclesiae conduxit, si annum locationis pretium culpabiliter non solverit, incurrat in hanc reservationem, tanquam iniquus Ecclesiae jurium retentor, sunt aliqui qui affirmant, quia pretium illud est revera *jus ad Ecclesias pertinens*. Verum negandum videtur; tum quia in communi aestimatione *jurium* nomine proprio sensu non venit pretium rei locatae, sed potius ratio seu fundamentum per quod fructus et redditus possunt exigi: quod quidem eruitur etiam ex ipso textu; tum quia nomen *retentionis* et *occupationis* locum habet ex sensu auctorum, quando res apprehenditur, retinetur, et in ea insistitur tanquam in re propria: hoc autem de conductore qui differt pretium locationis solvere, generatim loquendo, non nisi improprie praedicaretur. Neque etiam dici posset debitor legatorum, cum non nisi sit morosus debitor fructuum.

non reviviscit. Hac lege devinciuntur etiam curatores, tutores, executores testamentarii, ac debitores quicumque legatorum, atque administrantes bona, quae hoc onere gravata sint. Facta autem etiam post annum piorum legatorum solutione, reservatio cessat. Ita *Synodus Novariensis*¹.

Extra Synodum, in Novariensi Diocesi, unus est casus Episcopo reservatus, sine censura tamen: Accessio ad protestantium coetus seu conventus, in quibus de religione tractetur, etiam sola curiositatis causa; ita in novis *Litt. Patentibus* datis anno 1860. Quae omnia semper verificantur etsi conventus habeatur in platea, ubi aliquis de eorum secta ex proposito haeretice dogmatizet.

110. Q. 4. *An Ecclesia habeat potestatem casus reservandi?*

R. Affirmat Tridentinum dicens: *Magnopere... ad Christiani populi disciplinam pertinere sanctissimis Patribus nostris visum est, ut atrociora quaedam et graviora crimina non a quibusvis, sed a summis duntaxat Sacerdotibus absolventur. Unde merito Pontifices maximi pro suprema potestate sibi in Ecclesia universali tradita, causas aliquas criminum graviores suo potuerunt peculiari judicio reservare*. Postea addit: *Si quis dixerit Episcopos non habere jus reservandi sibi casus, nisi quoad externam politiam, atque ideo casuum reservationem non prohibere, quominus Sacerdos a reservatis vere absolvat, anathema sit*².

Addimus damnationem thesis 44 Pseudosynodi Pistoriensis *Bulla Auctorem Fidei*, ubi legitur: « *Propositio Synodi asserens reservationem casuum nunc temporis aliud non esse, quam improvidum ligamen pro inferioribus Sacerdotibus, et sonum sensu vacuum pro penitentibus assuetis non admodum curare hanc reservationem, falsa, temeraria, male sonans, perniciosa, Concilio Tridentino contraria, superioris hierarchicae potestatis laesiva.* » — Et haec reservatio antiquitate

¹ Pag. 315 et seqq. Hi casus cum eorum expositione diligentissime sunt memoriae mandandi, ac firmiter retinendi, ne contingat errare in re gravissima et necessaria omnino.

² Sess. xiv, cap. vii, et can. xi. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 578.

commendatur, cujus quidem rei exempla suppeditant Thomasinus, Martenius, Morinus et Chardonius¹: ex quibus etiam jansenistæ arguuntur, qui toties provocant ad venerandam antiquitatem. — Utique Christus illimitate contulit omnibus Sacerdotibus absolvendi facultatem: sed aliud est facultas, aliud facultatis exercitium; ut enim facultas exerceatur et personæ et causæ et modi designandi sunt, prout fit in ipso foro civili.

Habent autem facultatem reservandi qui ordinaria potestate gaudent, ut sunt Papa, Episcopi, Prælati Religionum, quique potestatem quasi Episcopalem habent, uti declaravit S. C. C., referente Fagnano². Non tamen Parochi; neque enim ipsi sunt *maximi ac summi Pontifices*, quibus tantum reservatio tribuitur.

111. Q. 5. *Quale esse debet crimen, ut reservetur?*

R. Episcopi casus seu peccata quæcumque valide sibi valent reservare (etiam sine justa causa, ut verius dicunt, quamvis tunc peccent), nempe negando jurisdictionem; cum eorum imperio Sacerdotum jurisdictio subsit. Ne tamen Sacramenti administratio nimis difficilis reddatur, non debent sibi reservare, nisi peccata: 1. *Atrociora et graviora*, quibus nempe conjuncta sit Ecclesiasticæ disciplinæ pernicietas: ideo non peccata venialia, nisi tamen hæc, attento sine superioris, sint in aliquo casu gravia: sic Franciscus Salesius sub excommunicatione prohibuit esum et potum tempore divinorum officiorum in taberna, quamvis per se id non sit mortale; 2. *in genere suo completa*, non vero simplicem eorum attentionem, nisi id aliquando expedire censuerint: hinc non reservatur nuda homicidii tentatio, nisi etiam illud revera sequatur; nec incestus tentatus, sed minime completus; 3. *externa*, ne infinitis anxietatibus locus aperiatur, cum poenitentes sæpe nequeant dignoscere circa interna, an mortalia sint necne; 4. *peccata quæ jam non sint specialiter reservata* Sedi Apostolicæ ex S. C. C., 26 nov. 1600; 5. *peccata certo commissa*; reservatio etenim est strictè interpre-

¹ V. Perrone, c. v, *De Poenit.*

² In c. *Cum olim de præscr.*, n. 24.

tanda, et ideo debet intelligi de peccatis certo perpetratis¹.

112. *Quid (quæres) si poenitens certus quidem sit se peccasse, et illud genus peccati, quod commisit per se esse reservatum, sed dubitet, an in eo committendo revera mortaliter peccaverit: puta defectu advertentiæ aut causa gravis metus. Vel si certus quidem sit poenitens se mortaliter peccasse; sed dubitet Confessarius, an in illud mortale peccatum lata revera sit reservatio, necne?*

R. Primum dicitur *dubium facti*, secundum *dubium juris*. Porro in primo casu reservatio non adest: quia hæc est res strictæ interpretationis, ut omnes fere pro certo habent cum Concina, Sanchez, Suarez et aliis; ideo debet intelligi de peccatis certe gravibus. Imo docent communiter Salmanticenses, Sanchez, Sporer, Viva, etc., quod si poenitens confessus sit simplici Confessario tale peccatum, omnino liberatur a reservatione, quamvis postea illud agnoscat uti mortale. Unde quamvis teneatur poenitens, cum recordatur peccati certi prius confessi ut dubii, illud iterum tanquam certum confiteri, ut sic suppleat integritatem illud exponendo uti erat in conscientia, ejusque cognitam gravitatem Confessario manifestet; tamen non tenetur amplius se sistere superiori pro ablatione reservationis, quia ablato peccato, ablata est etiam omnis reservatio².

In secundo vero casu docent Antoine, Concina et Wigandt, reservationem adesse; quia cum dubitatur, an peccatum quod vere commissum fuit, sit reservatum: dubitatur etiam an Confessarius habeat facultatem illud absolvendi; atqui Confessarius uti non potest facultate dubia. Sed communiter et probabilissime Anacletus, Elbel, Filliucius, Hurtadus, Sa et Viva cum aliis tenent contrarium sive dubium sit negativum sive positivum, nisi lex etiam casus dubios expresse complectatur; tum quia reservatio est strictæ interpretationis, tum quia *in dubio melior est conditio possidentis*: atqui Confessarius in hypothesi facultatem absolvendi jam in genere possidet; neque enim proprie dubitatur an Confessarius habeat jurisdictionem, sed potius an peccatum sit subtrahendum a jurisdictione qua Confessarius ille potitur. Adde: cum hæc sententia sit communis et fundata, certum est Ecclesiam supplere jurisdictionem, si forsan talis opinio esset falsa.

¹ Monet Benedictus XIV, Bulla *Quo primum*, Parochorum potestatem, cum ordinaria sit, non adeo coercendam, et in Synodo potius imminuendam, ut sic omnis querelæ occasio adimatur. Ita *De Syn. Dioc.*, l. V, c. 1v, n. 5. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 579.

² V. Liguori, *Homo Apost.*, tract. XVI, nn. 142 et 143; et *Op. Mor.*, l. VI, n. 600.

113. *An (quæres) cadat sub reservationem peccatum externe leve, si interne sit grave?* Verius et communiter negant cum Alasia, Ciera, Lugo, Suarez, Sanchez et aliis; quia licet actus externus imbat totam malitiam actus interni et totam mereatur pœnam æternam; attamen quoad reservationem diversa currit ratio; quia superiores id non intendunt. Hinc posito quod impudicitia cum moniali sit reservata, qui ejus manum simpliciter tanget cum affectu libidinoso, reservatione non esset innodatus; quia actus externus per se non est mortalis culpa.

114. *Quid (dices) de fidei, qui committit peccatum reservatum, sed reservationem ignorans?* Sententia, cui subscribimus communior, imo communissima negat absolvi posse ignorantem reservationem; nam reservatio casuum respicit potius Confessarios quos privat jurisdictione, quam pœnitentes: et ideo non est pœna pœnitentes ipsos respiciens, sed jurisdictionis restrictio respiciens Confessarios. Nec videtur dubitandum, cum Tridentinum dicat absolute Confessarios super reservatos *nihil posse*. Adde: finis reservationis non est tantum, ut fideles a culpis gravioribus absterreantur; sed etiam ut recipiant a Superioribus pœnitentias, monita et remedia opportunitiora, quæ non expedit dari, nisi a peritioribus. Et ideo cum in ignorantibus non cesset adæquate finis reservationis, nec ipsa reservatio cessat¹.

Si autem casui reservato sit adnexa censura, an tunc a reservatione incurrenda excusetur pœnitens, qui reservationem ignorat, affirmandum est, si casus sint papales (modo tamen duos excipias in quæstione secunda relatos); quia casus Papales principaliter reservantur propter censuram, in qua spectatur præcipue ratio pœnæ, quæ in contumaces tantum infligitur. Hinc in his casibus, reservata censura, etiam peccatum remanet reservatum: e contrario, sublata censura, v. g., eo quod ignorata fuit, nec est reservatum peccatum; quia sublato medio reservationis, id est censura, jam peccatum non remanet reservatum².

Negandum vero pro casibus, quos non quidem in jure Communi, sed sibi ipsi reservant Episcopi: quia in his principaliter et per se reser-

¹ Sess. xiv, c. vii. Neque obstat dicere: *Si reservatio non subsistit, cum adest dubium, multo minus debet subsistere cum adest ignorantia; nam ignorare minus est quam dubitare*. R. In casu nostro diversa res est; quando enim dicimus *ignorare*, supponimus pro certo adesse et a Confessario cognosci peccatum reservatum, sed tantum illud ignorari a pœnitente. Et contra quando ponimus *dubitare*, incertum est an revera adsit peccatum reservatum: unde hic minus est dubitare, quam ignorare.

² Ex cap. ii, *De constit.*, in 6. Si quis autem sciens censuram ignorat illam esse reservatam, ab ea incurrenda non excusatur; quia is jam con-

vatur casus, eique superadditur censura ad hoc, ut peccantes fortius ligentur et per duplicem reservationem a peccato absterreantur. Et ideo in tabella Casuum reservatorum ab Episcopo sic illi adnotari solent: *Casus reservati, quibus est adnexa excommunicatio*. Quare hisce in casibus, ex veriori sententia, corruebat censura ob ignorantiam, non ideo corrumpitur reservatio¹.

115. Ceterum hac in re videantur etiam uniuscujusque Diœcesis constitutiones. Ex Synodo Novariensi, ut peccatum sit reservatum, oportet: 1. ut sit externum; 2. ut sit mortale ex objecto, et completum in genere suo, nisi aliud exprimatur; 3. ut tanquam reservatum cognitum fuerit a pœnitente. Hodie tamen qui indigent Litteris Patentibus, nequeunt amplius a reservatis absolvere pœnitentes hac ratione quia ignoraverant reservationem: cum hæc exceptio in earum reservatione non amplius inveniatur (hæc igitur restrictio non tenet Parochos neque Coadjutores titulares neque illos, qui non indigent, vel non donantur hisce Litteris); 4. ut certum sit esse commissum ac subijci reservationi; 5. ut sit clare expressum; neque enim fit argumentatio de casu ad casum; 6. ut sit patratum a persona, quæ jam decimumquintum ætatis annum expleverit² (pag. 130, 315).

116. Q. 6. *Quinam a reservatis queunt absolvere?*

R. Generatim a reservatis possunt absolvere non tantum ipse reservans, ejusque Superior in jurisdictione spirituali, ac ille cui reservans, vel ejus Superior facultatem hanc delegaverit; sed etiam quilibet confessarius simplex (qui scilicet non

sentit in pœnam censuræ; adeoque implicite in ejus reservationem et in omnes alios effectus, licet ignoratos.

¹ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 581. In Novariensi Diœcesi sunt quidem censure reservatæ per se, uti videre est in tractatu *De censuris*, in fine; at nullus est proprie dictus casus cum excommunicatione ei adnexa neque in Synodo neque extra, si excipias casum abortus fœtus animati, quem Episcopus sibi reservat, et cui Pontifex adnectit excommunicationem ipsi Episcopo reservatam; sed obtenta facultate absolvendi a tali casu, eo ipso est data facultas absolvendi a censura, ut habet Synodus.

² Qui confitetur post adeptam pubertatem peccatum in impubertate commissum, potest a quolibet Confessario absolvi, quia superveniens ætas non inducit in actionem præteritam illud gravitatis genus, quod plectere voluit superior. Ita Alasia pro iis Diœcesibus, in quibus ad reservationem pubertatis requiritur. Hoc tamen negat Possevinus quia in absolutione reservatorum respicitur tempus quo datur absolutio, cum reservatio directe ipsum afficiat Confessarium. Ita etiam *Resolut. casuum* sub Prospero Lambertini, qui postea fuit Benedictus XIV.